

WYMAGANIA EDUKACYJNE ORAZ KRYTERIA OCENIANIA DLA PSM W OPOLU

SPECJALNOŚĆ INSTRUMENTALISTYKA

SPECJALIZACJA – gra na sakshornie

DRUGI ETAP EDUKACYJNY

Opracowanie: mgr Harald Powrósto

Opracowane w oparciu o Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 lipca 2023 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego

Dz.U. z 2023 r., poz. 1754

Opole 2023

WYMAGANIA EDUKACYJNE

CELE KSZTAŁCENIA

1. Przystwojenie wiedzy z zakresu instrumentu głównego – sakshorn
2. Wykształcenie podstawowych umiejętności gry na instrumencie
3. Prezentacja publiczna
4. Funkcjonowanie w środowisku artystycznym

TREŚCI NAUCZANIA I KRYTERIA WERYFIKACJI

1. Przystwojenie wiedzy z zakresu instrumentu głównego – sakshornu

1) Zasady bezpieczeństwa i higieny pracy;

Uczeń:

- Określa warunki bezpieczeństwa i higieny pracy;
- Omawia czynniki wpływające na bezpieczeństwo;

2) Historia instrumentu i wiedza w zakresie literatury przedmiotu;

Uczeń:

- Omawia w zarysie historię sakshornu i jego odmiany;
- Wymienia reprezentatywne utwory oraz ich kompozytorów z różnych epok;
- Wymienia wybitnych sakshornistów o znaczącym dorobku artystycznym;

3) Budowa i pielęgnacja instrumentu;

Uczeń:

- Nazywa elementy sakshornu oraz określa zasady jego pielęgnacji;
- Wymienia odmiany sakshornów, klasyfikuje je pod względem wielkości i skali;
- Orientuje się w rodzajach ustników i zależnościach z tym związanych;
- Wyjaśnia zasadę funkcjonowania mechanizmu wentylowego;

4) Technika wykonawcza;

Uczeń:

- Omawia warsztat wykonawczy, w tym budowę aparatu oddechowego oraz jego rolę w grze na sakshornie;
- Opisuje możliwości techniczne instrumentu;
- Wskazuje podstawowe czynniki mające wpływ na intonację;

2. Wykształcenie podstawowych umiejętności gry na instrumencie

1) Aparat gry;

Uczeń:

- Prezentuje poprawny aparat gry, w tym technikę oddechową i technikę zadęcia;
- Kontroluje prawidłową postawę, ułożenie rąk i palców podczas gry;

2) Technika gry;

Uczeń:

- Stosuje różne sposoby efektywnego przygotowania do gry;
  - Posługuje się różnorodnymi technikami artykulacyjnymi, dynamiką, agogiką oraz potrafi modulować barwę dźwięku z zachowaniem prawidłowej intonacji;
  - Dysponuje biegłością techniczną pozwalającą na swobodne wykonywanie utworów;
  - Stosuje technikę buzzingu (bzyczenia) oraz gry na ustniku;
  - Dysponuje prawidłową emisją dźwięku;
- 3) Interpretacja;
Uczeń:
- Interpretuje utwory zgodnie ze stylem danej epoki i ich budową formalną pod kierunkiem nauczyciela;
  - Wykazuje się w grze muzykalnością i wrażliwością artystyczną;
- 4) Specjalistyczna terminologia, notacja muzyczna;
Uczeń:
- Posługuje się specjalistyczną terminologią;
  - Realizuje zasady notacji muzycznej
  - Czyta nuty a'vista;
- 5) Samodzielna praca;
Uczeń:
- Przestrzega bezpieczeństwa i higieny pracy;
  - Realizuje proces ćwiczenia poszczególnych elementów warsztatu według wskazówek nauczyciela;
  - Kontroluje własną grę podczas ćwiczenia;
  - Potrafi ocenić jakość wykonywanych zadań;
  - Stosuje w działaniach praktycznych wiedzę z zakresu przedmiotów teoretycznych;
  - Stosuje różne metody zapamiętywania tekstu nutowego;
  - Korzysta z narzędzi pomocnych w ćwiczeniu;
  - Planuje i organizuje systematyczną pracę;
- 6) Współpraca;
Uczeń:
- Realizuje zadania artystyczne w grze z innymi uczniami lub nauczycielem;
  - Dostosowuje sposoby gry do składu i aparatu wykonawczego, charakteru utworu oraz roli wykonywanej partii;
  - Współpracuje z akompaniatorem;

3. Prezentacja publiczna

1) Praktyka estradowa;

Uczeń:

- Koncentruje się podczas występu;
- Opanowuje tremę;
- Stosuje zasady poprawnego zachowania podczas publicznej prezentacji;
- Wykonuje z pamięci część utworów ze swojego repertuaru;

2) Prezentacja w mediach cyfrowych;

Uczeń:

- Korzysta z technologii informacyjnej i komunikacyjnej w realizacji zadań artystycznych;
- Obsługuje sprzęt elektroniczny umożliwiający rejestrację swojej gry;

4. **Funkcjonowanie w środowisku artystycznym**

1) Rozwój artystyczny i zawodowy;

Uczeń:

- Analizuje własne kompetencje;
- Aktualizuje swoją wiedzę i rozwija umiejętności;
- Wykorzystuje różne źródła informacji w celu doskonalenia umiejętności;
- Dokumentuje i archiwizuje własne dokonania twórcze;
- Aktywnie uczestniczy w życiu artystycznym;

2) Etyka zawodowa;

Uczeń:

- Przestrzega zasad etycznych oraz utrzymuje właściwe relacje w środowisku;
- Przyjmuje odpowiedzialność za powierzone zadania artystyczne;

MATERIAŁ NAUCZANIA:

1. Kształcenie i doskonalenie elementów techniki warsztatu instrumentalnego

- opanowanie techniki gry z uwzględnieniem zaawansowanej biegłości technicznej palców, pracy języka oraz zmiennej plastyki warg, umożliwiającej różne rodzaje artykulacji.
- opanowanie swobodnego posługiwania się oddechem, zadęciem, układem prawej i lewej ręki, palcowaniem.
- umiejętność swobodnego wykorzystania gry w skali instrumentu (fis-c3).
- kształtowanie odpowiedniej estetyki brzmienia.
- opanowanie umiejętności korekty intonacji podczas produkcji a także umiejętność należytego dostrojenia instrumentu,
- umiejętność posługiwania się pochodem tonów naturalnych, pochodów gamowych, ćwiczeń gamowłasciwych, schematów wprawkowych itp..
- opanowanie etud technicznych o zróżnicowanej problematyce technicznej i rytmicznej w celu poprawy techniki wykonawczej
- poznanie wokaliz melodycznych w celu poprawy emisji dźwięku i umiejętności formowania frazy muzycznej,
- poznanie formy koncertu lub concertina, sonaty lub sonatiny, utworu dowolnego, utworu kameralnego, studiów orkiestrowych (przygotowanych fragmentów).
- Umiejętność konserwacji instrumentu. Znajomość historii i różnych odmian instrumentu.

2. Kształcenie i doskonalenie umiejętności interpretacyjnych

- frazowanie i operowania zróżnicowaną barwą i sposobami artykulacji, dynamiki i agogiki,
- interpretowanie utworu zgodnie z jego budową formalną i charakterem epoki,
- rozumienie pojęć muzycznych, samodzielne odnajdowanie środków wyrazu i określanie charakteru utworu,
- stopniowe wdrażanie do samodzielnego przygotowania utworów
- Umiejętność grania a vista utworów z uwzględnieniem prawidłowej artykulacji, dynamiki, frazowania, intonacji, metroritmiki.
- Obycie estradowe - umiejętność koncentracji oraz opanowania tremy podczas wykonywania utworu.
- Umiejętność współpracy z akompaniatorem oraz gry w różnych formach muzykowania zespołowego (duety, tria)
- wykonywanie ze zrozumieniem różnorodnych form muzycznych:
  - ✓ utwory na trąbkę solo,
  - ✓ koncert, concertino,
  - ✓ sonata, suita,
  - ✓ wariacje,
  - ✓ miniatury, utwory wirtuozowskie,
  - ✓ utwory kameralne (duety, tria, kwartety)
- opanowanie literatury na sakshorn z różnych epok
  - ✓ barok,
  - ✓ klasycyzm
  - ✓ romantyzm
  - ✓ muzyka współczesna
- sięganie po literaturę orkiestrową
  - ✓ partie solowe znanych dzieł muzyki orkiestrowej – orkiestry symfonicznej,
  - ✓ partie solowe dzieł muzyki orkiestrowej – orkiestry dętej,
  - ✓ partie kompozycji kameralnych
- doskonalenie pamięci muzycznej poprzez opanowanie wybranych utworów na pamięć,

KL. I

Zadania techniczno – wykonawcze

Okres I

- poznanie historia instrumentu – uczniowie rozpoczynający naukę
- poznanie sposobów konserwacji i użytkowania instrumentu – uczniowie rozpoczynający naukę
- omówienie dalszych ścieżek rozwoju i ewentualnych zmian warsztatowych
- opanowanie pełnej skali instrumentu
- kształtowanie prawidłowego oddechu i dźwięku.
- opanowanie gam do 4 znaków (tercje, pasaż, D7)
- ćwiczenia i etiudy w semestrze do wyboru dla problematyki warsztatowo-wykonawczej
- utwory z towarzyszeniem fortepianu
- udział w audycji klasowej (omówienie mocnych i słabych stron w grze poszczególnych uczniów przez nauczyciela, próba samooceny dokonywana przez uczniów, ocena współpracy z akompaniatorem
- gra a'vista

Okres II

- dalsza praca nad skalą instrumentu
- kształtowanie prawidłowego oddechu i dźwięku.
- opanowanie gam do 4 znaków (tercje, pasaż, D7)
- ćwiczenia i etiudy w semestrze do wyboru dla problematyki warsztatowo-wykonawczej
- utwory z towarzyszeniem fortepianu
- udział w audycji klasowej (omówienie mocnych i słabych stron w grze poszczególnych uczniów przez nauczyciela, próba samooceny dokonywana przez uczniów, ocena współpracy z akompaniatorem

Program przesłuchania śródrocznego:

Część techniczna:

- wybrana para gam z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce
- gra nut a'vista

Część repertuarowa:

utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Przesłuchanie techniczne:

- wybrana para gam z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce

- gra nut a'vista

Program egzaminu promocyjnego:

utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

KL. II

Zadania techniczno - wykonawcze

Okres I

- dalsza praca nad wdechem i wydechem
- ćwiczenia na rozgrywanie
- ćwiczenia wyrabiające biegłość palców
- doskonalenie czytania nut
- praca nad rytmem, intonacją, artykulacją
- granie duetów
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- dalsza praca nad skalą instrumentu
- gamy do 4 znaków (tercje, kwarty, pasaże, D7, pasaże w przewrotach)
- etiudy i ćwiczenia w semestrze
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Okres II

- dalsza praca nad oddechem
- ćwiczenia na rozgrywanie
- ćwiczenia wyrabiające biegłość palców
- doskonalenie czytania nut
- praca nad rytmem, intonacją, artykulacją
- granie duetów
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- poszerzenie skali (drugi rok nauki)
- gamy do 4 znaków (tercje, kwarty, pasaże, D7, pasaże w przewrotach)
- etiudy i ćwiczenia w semestrze do wyboru dla problematyki warsztatowo-wykonawczej
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Program przesłuchania śródrocznego:

Część techniczna:

- wybrana para gam z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce
- gra nut a'vista

Część repertuarowa:

utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Przesłuchanie techniczne:

- wybrana para gam z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce
- gra nut a'vista

Program egzaminu promocyjnego:

utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

KL.III

Zadania techniczno – wykonawcze

Okres I

- dalsza praca nad wdechem i wydechem
- ćwiczenia na rozgrywanie
- ćwiczenia wyrabiające biegłość palców
- doskonalenie czytania nut
- praca nad rytmem, intonacją, artykulacją
- granie duetów
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- dalsza praca nad skalą instrumentu
- gamy do 5 znaków (tercje, kwarty, pasaże, D7, pasaże w przewrotach)
- etiudy i ćwiczenia w semestrze
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Okres II

- dalsza praca nad wdechem i wydechem
- ćwiczenia na rozgrywanie
- ćwiczenia wyrabiające biegłość palców
- doskonalenie czytania nut
- praca nad rytmem, intonacją, artykulacją
- granie duetów

- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- dalsza praca nad skalą instrumentu
- gamy do 5 znaków (tercje, kwarty, pasaż, D7, pasaże w przewrotach)
- etiudy i ćwiczenia w semestrze
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Program przesłuchania śródrocznego:

Część techniczna:

- wybrana para gam z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce
- gra nut a'vista

Część repertuarowa:

utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Przesłuchanie techniczne:

- wybrana para gam z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce
- gra nut a'vista

Program egzaminu promocyjnego:

utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

KL.IV

Zadania techniczno – wykonawcze

Okres I

- dalsza praca nad wdechem i wydechem
- ćwiczenia na rozgrywanie
- ćwiczenia wyrabiające biegłość palców
- doskonalenie czytania nut
- praca nad rytmem, intonacją, artykulacją
- granie duetów
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- wprowadzanie podwójnego i potrójnego staccata
- wprowadzenie prostych transpozycji
- gamy do 6 znaków (tercje, kwarty, pasaż, D7, pasaże w przewrotach)
- etiudy i ćwiczenia w semestrze
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Okres II

- dalsza praca nad wdechem i wydechem
- ćwiczenia na rozgrywanie
- ćwiczenia wyrabiające biegłość palców
- doskonalenie czytania nut
- praca nad rytmem, intonacją, artykulacją
- granie duetów
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- wprowadzanie podwójnego i potrójnego staccata
- wprowadzenie prostych transpozycji
- gamy do 6 znaków (tercje, kwarty, pasaż, D7, pasaże w przewrotach)
- etiudy i ćwiczenia w semestrze
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Program przesłuchania śródrocznego:

Część techniczna:

- wybrana para gam z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce
- gra nut a'vista

Część repertuarowa:

utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Przesłuchanie techniczne:

- wybrana para gam z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce
- gra nut a'vista

Program egzaminu promocyjnego:

utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

KL.V

Zadania techniczno – wykonawcze

Okres I

- dalsza praca nad wdechem i wydechem
- ćwiczenia na rozgrywanie
- ćwiczenia wyrabiające biegłość palców
- doskonalenie czytania nut
- praca nad rytmem, intonacją, artykulacją
- granie duetów
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- rozwijanie umiejętności w zakresie gry zespołowej
- wprowadzenie prostych transpozycji
- wprowadzanie solówek orkiestrowych
- gamy do 7 znaków (tercje, kwarty, pasaże, D7, pasaże w przewrotach)
- etiudy i ćwiczenia w semestrze
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Okres II

- dalsza praca nad wdechem i wydechem
- ćwiczenia na rozgrywanie
- ćwiczenia wyrabiające biegłość palców
- doskonalenie czytania nut
- praca nad rytmem, intonacją, artykulacją
- granie duetów
- rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- rozwijanie umiejętności w zakresie gry zespołowej
- wprowadzenie prostych transpozycji
- wprowadzanie solówek orkiestrowych
- gamy do 7 znaków (tercje, kwarty, pasaże, D7, pasaże w przewrotach)
- etiudy i ćwiczenia w semestrze
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Program przesłuchania śródrocznego:

Część techniczna:

- wybrana para gam z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce
- gra nut a'vista
-

Część repertuarowa:

utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Przesłuchanie techniczne:

- wybrana para gam z przygotowanymi elementami
- 2 etiudy o różnej problematyce
- gra nut a'vista

Program egzaminu promocyjnego:

utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

KL. VI

Zadania techniczno – wykonawcze

Okres I

- interpretowanie utworów zgodnie z jego budową formalną i charakterem epoki
- etiudy techniczne i melodyczne
- studia orkiestrowe
- rozwijanie umiejętności gry z akompaniamentem
- gamy do 7 znaków (na stopniach, wszystkie interwały, gama chromatyczna, całotonowa, pasaż zmniejszony i zwiększony)
- przygotowanie programu dyplomowego
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Okres II

- interpretowanie utworów zgodnie z jego budową formalną i charakterem epoki
- etiudy techniczne i melodyczne
- studia orkiestrowe
- przygotowanie programu dyplomowego (recitalu)
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Udział w obowiązkowym przesłuchaniu technicznym dla uczniów klas dyplomowych w I semestrze:

Program:

- poprawne wykonanie dwóch etiud o zróżnicowanej problematyce technicznej
- prezentacja przygotowanych fragmentów studiów orkiestrowych

Program egzaminu dyplomowego:

- koncert lub concertino,
- sonata lub sonatina,
- utwór lub utwory dowolne,

Utwór lub wybrana część utworu cyklicznego do realizacji z pamięci .

Obowiązkowy udział w koncertach szkolnych, audycjach sekcyjnych i klasowych i przesłuchaniach co najmniej raz w każdym semestrze.

Uczniom wyjątkowo zdolnym pedagog ma prawo rozszerzyć wymagania edukacyjne o elementy wykraczające poza wymagania przewidziane dla realizowanej przez ucznia klasy.

Opracował:
Harald Powrósło